

Препоръчан начин за цитиране на публикацията:

Пенева, Л. Жестокост към гръбначно животно – престъпление по българския Наказателен кодекс // Предизвикай правото!, 2024, № 1, с. 1-18

Автор: Лидия Пенева, доктор по наказателно право, Нов български университет; съдебен помощник в РС – Перник

Жестокост към гръбначно животно – престъпление по българския Наказателен кодекс

Ключови думи: жестокост към гръбначно животно; чл. 325б НК; жестоко отношение; престъпление.

Резюме:

В изложението е анализирано престъплението по чл. 325б НК, познато в правната доктрина като „проява на жестокост към гръбначно животно“, като са изследвани актуалното законодателство и съдебна практика, както и чуждестранната правна уредба.

Общи бележки

През изминалите почти две години светът преминава през нов, непознат, труден и изпълнен с не малко предизвикателства етап. Това е пандемията от COVID-19¹. В тази специфична обстановка се наложи да бъдат взети кризисни мерки, да се създадат редица нови механизми във всяка област на развитие и да се усъвършенстват вече съществуващи такива. А обществото да се адаптира и консолидира към създадалата се ситуация. В това положение актуално място заемат и тревожните данни², които сочат драстично увеличения ръст на насилие от

¹ Вж. [Coronavirus disease \(COVID-19\) \(who.int\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/coronavirus-disease-(covid-19));

² Редица са българските и чуждестранни източници в тази посока, поради което няма как да бъдат цитирани изчерпателно, но само ще се посочат някои, от които:

Вж. <https://m.dnes.bg/stranata/2020/06/12/domashno-nasilie-po-vreme-na-pandemiia-razkaz-ot-pyrvo-lice.453041>;

всякакъв тип и проявна форма. В настоящата статия ще се обърне внимание на насилието и проява на жестокост, но не към физическо лице, а спрямо гръбначно животно. Сведенията по този въпрос също са обезпокоителни, като почти ежедневно се съобщава за агресия и насилие спрямо животни³. Последният разтърсващ случай е за проявеното нехуманно отношение към кучето „Мечо“, което се довери на човек, а след това бе изхвърлено с множество наранявания⁴. Подобни деяния са укорими и като такива са признати от действащия НК на Република България за престъпления.

В следващото изложение ще бъде направен опит за анализ на правната характеристика на престъплението по чл. 325б НК, познато в правната доктрина като „проява на жестокост към гръбначно животно“. За тази цел настоящата статия е диференцирана по следния начин: *точка първа*: правна характеристика на престъплението по чл. 325б НК, особености с оглед на обекта, обективната страна, субекта и субективна страна на престъплението по чл. 325б НК; *точка втора*: международноправни измерения на престъпленията срещу гръбначни животни; *точка трета*: поглед върху някои практически затруднения и коментар на относимата съдебна практика и *точка четвърта*: заключение и препоръки с цел усъвършенстване правната уредба.

За постигане на така поставената задача ще бъде използван методът на сравнителноправен анализ на актуалното законодателство и съдебна практика, както и сравнителноправен анализ на чуждестранна правна уредба.

1. Правна характеристика на престъплението чл. 325б НК, особености с оглед на обекта и обективната му страна и с оглед на субекта и субективна страна:

<https://baricada.org/2020/12/10/nasilie-nad-jeni-2/>

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34402325/>;

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7386835/>;

³ Вж. <https://bntnews.bg/news/simptomat-nasilie-nad-zhivotni-1061073news.html>;

<http://botevgrad.news/2019/09/10/%d0%bd%d0%b5%d1%87%d1%83%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d0%b0-%d0%b6%d0%b5%d1%81%d1%82%d0%be%d0%ba%d0%be%d1%81%d1%82-%d0%ba%d1%8a%d0%bc-%d0%b6%d0%b8%d0%b2%d0%be%d1%82%d0%bd%d0%be-18/>;

⁴ Вж. [Кучето Мечо, което се довери на човек и се озова захвърлено, със счупени кости - Ladyzone.bg](http://www.ladyzone.bg)

Упражняване на жестоко отношение към гръбначно животно е осъдително поведение не само от обществено-етична гледна точка, но и от наказателноправна – чл. 325б НК (както и следващият състав, криминализиращ неполагането на достатъчно грижи за гръбначно животно, чл. 325в НК). Тези норми са резултат от задълженията на Република България за синхронизиране на законодателната уредба в качеството ѝ на държава членка от Европейския съюз. В изпълнение на този ангажимент със Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс на Република България от 1968 г., обн. в Държавен вестник, бр. 33 от 2011 г., са изпълнени някои от изискванията на Директива 2008/99/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно защитата на околната среда чрез наказателно право (ОВ, L 328/28 от 6 декември 2008 г.).⁵ Така с § 21. се създаде нормата на чл. 325б от актуалната редакция на НК. Няма да бъде погрешно твърдението, че в правната теория липсва самостоятелно проучване на специфичните особености на този вид престъпление. При направена справка в специализираната литература се установи, че към настоящия момент няма монографично изследване по този въпрос. С цел научна коректност следва да се отбележи, че в учебната литература по наказателно право, посветена на особената част на НК, се откриха проучвания, които включват анализ на посочената норма, но тяхната посока има запознавателен и ненапълно изчерпателен характер. Това също е сериозен мотив за нуждата от настоящия анализ.

Проявата на жестокост към гръбначно животно е престъпление, което систематически се намира в Глава X от Особената част на НК от 1968 г. с название „Престъпления против реда и общественото спокойствие“. Това е важно за формиране на родовия (групов) обект на престъпленията от тази част на кодекса. Следва да се отбележи, че неминуемо прави впечатление липсата на диференциране на раздели (каквото е типичният законодателен подход при подреждането на съставите в особената част), в които да се обособят престъпните деяния според техния непосредствен (конкретен) обект на защита.

---

⁵ Вж. <https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=48730>;

Правната теория единодушно приема, че родов обект на престъпленията в глава десета на НК е редът и общественото спокойствие. Известно е, че в ППВС № 2/74 г. (чийто предмет на коментар е престъплението „хулиганство“ също от тази систематична част на кодекса) е изяснен този въпрос, като се казва, че *„под обществен ред като обект на престъплението хулиганство следва да се разбират установените в държавата обществени отношения, основани на нравствеността и определящи поведението на хората в процеса на обществения живот“*. На следващо място, доктрината посочва като родов обект на тези престъпления нормалния обществен живот на гражданите. С престъпленията против мира и общественото спокойствие се накърняват интереси както на обществото като цяло, така и на отделни негови членове. Също не е изключено да се стигне до засягане на личността, собствеността или социалното управление – нормалната дейност на държавните органи и обществените организации⁶. Така, макар в контекста на друг състав, това разбиране е относимо и по отношение на проявата на жестокост към гръбначно животно по чл. 325б НК, доколкото същото е част от видовете общественоопасни деяния в цитираната глава. Същевременно мястото на коментираното престъпление в НК е причина за някои затруднения в практиката. Такива са въпросите за евентуална възможност за причиняване на имуществени вреди в резултат на престъплението, както и възможността за тяхното възстановяване или обезпечаване, доколкото това е абсолютно необходимо за приложение на определени диференцирани процедури от НПК (напр. приключване на делото със споразумение или освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание). Подобни усложнения произтичат от изначално приетото схващане, че при престъпленията против реда и общественото спокойствие не са предвидени съставомерни вреди. Да се твърди обаче, че при едно от често срещаните престъпления от глава X хулиганство по чл. 325 НК, както и коментираното (чл. 325б НК), винаги се изключва фигурата на пострадало лице поради насоченост на престъпленията към обществения ред и

---

⁶ Вж. **Гиргинов, А.** Наказателно право на Република България. Особена част. Второ основно преработено и допълнено издание. С.: Софи-Р, 2005, с. 456-457.

общественото спокойствие, би означавало да се пренебрегнат задължителните указания, дадени в ППВС № 2/61 г. Според тях на обезщетяване в наказателното производство подлежат всички вреди, пряко причинени с деянието, дори същите да са несъставомерни. Тълкуването следва да бъде отнесено към процесуалните фигури на частния обвинител, гражданския ищец (в съдебната фаза) и пострадалия (в досъдебната фаза)⁷. До известна степен такова твърдение е относимо и за престъплението, предмет на анализ. По-нататък системата от видовете престъпления в глава десета на НК може да бъде представена по следния начин: създаване на предпоставки за престъпна дейност (чл. 320-322 НК); неспазване на правила за осъществяване на определени дейности (чл. 323-324 НК); нарушаване на общественото спокойствие (чл. 324-325 НК) и получаване на материални облаги без полагане на труд (чл. 327-329 НК).

Проява на жестокост към гръбначно животно е предвидено в чл. 325б НК. Няма да бъде пресилено да се каже, че негов непосредствен (конкретен) обект на посегателство са тези обществени отношения, в рамките на които е гарантирано запазването на спокойствието и спазване на правилата на добрите нрави. Според ал. 1 *„Който, като прояви жестокост към гръбначно животно, му причини противозаконно смърт, тежко или трайно увреждане, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба от хиляда до пет хиляди лева.“* От специално цитираната норма следва да се приеме, от обективна страна характеристикните особености на състава са: изпълнителното деяние може да се реализира както чрез действие, така и чрез бездействие. Удачен пример и преобладаващ в съдебната практика за първата хипотеза е чрез използване на огнестрелно или хладно оръжие „застрелване на гръбначно животно с ловна пушка ИЖ-26Е 12 кал. Куче от женски пол, раса Хъски...“⁸. Все пак възможна

⁷ ВКС в р. 70-11-III застъпва, че съдържанието на хулиганството „...не е конкретно фиксирано в закона, но е очергано от съдебната практика (ППВС № 2/74 г. и с редица решения от по-старата и текуща практика на ВКС)“.

⁸ Вж. Решение № 221 от 18.12.2015 г. Великотърновски апелативен съд, наказателно отделение; Присъда № 900954 от 5.04.2021 г. на РС – Сандански по н. о. х. д. № 544/2019 г. („прострелял с огнестрелно оръжие – ловна пушка, надцевка, марка „ТОЗ“, кал. 12, с фабричен № Х32141...“); Присъда № 260028 от 10.12.2020 г. на РС – Казанлък по н. о. х. д. № 1043/2020 г. („прострелял с пневматична пушка марка „Метеор В1-1“, кал. 5, 5 мм, без идентификационен номер...“); Присъда от 26.09.2019 г. на РС – Радомир по н. о. х. д. № 10/2019 г. („застрелял го със законно притежаваната от него пушка марка „Стоджер“, модел „2000“, калибър 12, с № 812625...“); Споразумение № 63 от 30.03.2018 г. на РС – Велико Търново по н. о. х. д. № 571/2018 г. („прерязал с нож гърлото

форма на изпълнителното деяние е и бездействието. Пример в тази посока е липсата на достъп до храна и осигуряване на добри условия за отглеждане на гръбначно животно, както и изоставянето на домашни любимци (гръбначни животни), неспособни за самостоятелно оцеляване⁹. За довършеността на престъплението следва да се изходи от резултата от изпълнителската дейност. Престъплението е резултатно. Това е видно от използваното текстово съчетание в правната норма *„причини противозаконно смърт, тежко или трайно увреждане“*. От своя страна това предполага изброяване на възможните съставомерни последици от инкриминираното деяние да се приеме за изчерпателно. Обстоятелството, че престъплението е резултатно, допуска и опит към него¹⁰. По-нататък с оглед на обективните характеристики на състава следва да се изясни и предметът на престъплението. В правната теория и съдебна практика за предмет на престъпление се приема тази вещ, това благо, тази ценност, с въздействието върху която се постига противоправният резултат; предметът винаги бива засегнат отрицателно от деянието. В случая предмет на престъплението по чл. 325б НК е гръбначно животно (живота и здравето на гръбначното животно)¹¹.

на куче...“); Присъда № 2419 от 11.11.2016 г. на РС – Сандански по н. д. № 824/2015 г. („прострелял с огнестрелно оръжие – ловна пушка, двуцевка, марка „ИЖ-27“, кал. 12 с фабричен № 8808677...“); Определение от 13.10.2016 г. на РС – Монтана по ч. н. д. № 1520/2016 г. („намушкване /пробождане/ с вила в областта на крупата на животното...“); Споразумение от 30.10.2014 г. на РС – Видин по н. о. х. д. № 729/2014 г. („чрез умишлено направена дълбока прорезна рана с нож в лявата част на гърдите и прерязване мускулатурата на шията, трахеята и хранопровода...“), източник: ПИС „АПИС“.

⁹ Интересна би била съпоставката между съставите на чл. 325б при форма на изпълнителното деяние бездействие и чл. 325в, доколкото последният предвижда наказателна отговорност за всеки „Който **не положи достатъчно грижи за гръбначно животно, което се намира под негов надзор**, в резултат на което то причини средна или тежка телесна повреда на човек, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация и с глоба до пет хиляди лева.

(2) В случаите по ал. 1, ако е последвала смърт, наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба до десет хиляди лева“.

Неполагане на достатъчни грижи е резултатно престъпление, от категорията увреждащи, което се реализира чрез бездействие. Предмет на престъплението е човек, а средство – животното. **Ето защо двата състава са алтернативни.**

¹⁰ За пълнота следва да се посочи, че относно друго познато престъпление от тази систематична част „хулиганство“ липсва единомислие по въпроса за това дали има характер на резултатно или формално престъпление.

¹¹ Ето защо ми се струва оправдано да се каже, че ако предмет на престъплението е гръбначното животно, то непосредственият обект е комплексен (двубектно е престъплението), защото с него се накърняват както

Вярно е, че разпоредбата на чл. 325б НК има банкетен характер, както се приема и в някои съдебни актове¹², и препраща към разпоредбите на Закона за защита на животните¹³ и Закона за ветеринарномедицинската дейност¹⁴. В този смисъл чл. 7, ал. 1 ЗЗЖ очертава рамката на проявите, които се смятат за жестокост¹⁵. Същевременно в цитираните нормативни актове, както и в НК

обществените отношения, свързани с реда и общественото спокойствие, така и животът (здравето) на гръбначните животни.

¹² Решение № 109 от 6.02.2020 г. на СГС по в. н. о. х. д. № 3113/2019 г.; Решение № 249 от 19.02.2018 г. на СГС по в. н. о. х. д. № 5910/2017 г. и др.

¹³ Обн., ДВ, бр. 13 от 8.02.2008 г., в сила от 31.01.2008 г.

¹⁴ Обн., ДВ, бр. 87 от 1.11.2005 г., в сила от 1.05.2006 г.

¹⁵ „За жестокост се смятат:

1. (изм. - ДВ, бр. 92 от 2011 г.) всяко действие или бездействие, което причинява продължително или повтарящо се страдание на животното, или увреждане на здравето му или стрес;
2. действия по чл. 151 от Закона за ветеринарномедицинската дейност;
3. нарушаване на принципа на добрата практика по отглеждане на животни, когато това води до вредни последици за здравето на животните;
4. увеличаване агресивността на животните чрез селекция или обучение в агресивност към други животни и хора;
5. използване на строги и електрически нашийници, електрически остени, химически дразнещи или увреждащи субстанции или на технически уреди, помощни средства или приспособления, които целят да се повлияе върху поведението на животно, като му се причинява силен страх и болка;
6. организиране на тренировки и състезания по настилки, които увреждат крайниците;
7. използване на животни за филмови снимки, реклама и изложби, при които им се причинява болка, страдание, увреждане или стрес;
8. принуждаване на животни към усилия, които им причиняват болка, страдание, увреждане или стрес;
9. излагане на животни на температурни или други неблагоприятни атмосферни влияния, недостиг на кислород или ограничаване на свободното им движение, които им причиняват болка, страдание, увреждане или стрес;
10. изоставяне на животни;
11. използване на живи животни за хранене на животни, с изключение на тези, чиято биология го изисква;
12. лишаване на животни от почивка;
13. подлагане на физическо натоварване на болни, наранени или стресирани животни;
14. пускане на свобода на животни, които са отглеждани от хората, в случай, че предварително не са подготвени за оцеляване в естествена среда;
15. ампутирани или кастрирани с помощта на еластичен пръстен;
16. пълно или частично ампутирани на части от тялото или отстраняване на органи на животни;
17. подковаване на копитни животни с вредни подкови;
18. отглеждане, използване и умъртвяване на кучета и котки за добиване на кожи и месо, за производство на храна, както и внасяне и изнасяне на кучешки и котешки кожи и месо;
19. купирани на ушите и опашките с цел промяна на външния вид на животните;
20. отстраняване на нокти, зъби и гласни връзки;
21. излагане в магазини, заведения за обществено хранене и други увеселителни или питейни заведения на всички видове бозайници, примати, птици и влечуги и на опасни декоративни животни;
22. извършване на пропаганда, популяризиране или подстрекаване по какъвто и да е начин, пряко или косвено, на насилие към животни;
23. сексуално малтретиране на животни.

липсва легална дефиниция за гръбначно животно. Това до известна степен би създадо практически затруднения, тъй като в ДР на посочените закони, от една страна, и от друга – европейското законодателство, поставят своеобразни дефинитивни понятия, които се намират във връзка със съчетанието „гръбначно животно“. Например в ДР на ЗЗЖ се съдържа дефиниция за „диво животно“, според която това е *всяко живо гръбначно същество, различно от човека, включително свободно живеещите, с изключение на домашните породи кучета, котки, коне, магарета, крави, овце, кози, свине, гъски, патици, кокошки, пуйки и други*“, както и за „селскостопански животни“, в която се посочва, че това са *животни, отглеждани с цел производство на суровини и храни от животински произход или за други селско- или горскостопански цели, или за работа*“. От своя страна, в т. 33 от ДР на Закона за ветеринарномедицинската дейност е предложено общото понятие за „животни“ – *това са бозайници, птици, земноводни, влечуги, риби, молюски, ракообразни, други гръбначни и безгръбначни животни, отглеждани от човека със стопанска и нестопанска цел или обитаващи дивата природа*.

По-нататък, съгласно Европейска конвенция за защита на гръбначните животни, използвани за експериментални и други научни цели (НВМС Държавен вестник, бр. 53, 2006 г., дата на обнародване: 07.07.2006 г.) „животно“, освен ако не е квалифицирано по друг начин, означава всяко живо нечовешко гръбначно, включително живеещите на свобода и/или възпроизвеждащите се ларвови форми, но без други зародишни или ембрионални форми. В обобщение на специализираната литература следва да се посочи, че Хордови (*Chordata*) са тип

---

(3) Действията по ал. 2, т. 16, 19 и 20 се допускат, когато:

1. извършването им е необходимо по ветеринарномедицинско предписание или процедурата се налага, за да се запазят животът, здравето и доброто състояние на животното;
2. процедурата е предназначена за научни и изследователски цели в съответствие със Закона за ветеринарномедицинската дейност;
3. стерилизацията или кастрацията е необходима за ограничаване на размножаването на животни;
4. са извършени според изискванията на Закона за лова и опазване на дивеча;
5. процедурата е необходима за:
  - а) предотвратяване на значително нараняване на животните;
  - б) защитата на други животни.

животни, обединени в една група поради наличието на хорда¹⁶. Представяват голяма група вторичноустни животни със своеобразна биология, екология, етология и произход, представляваща връх в еволюцията на организмовия свят. Включват всички представители на подтип „Гръбначни“ (Vertebrata), както и няколко подтипа родствени на гръбначните животни, които в определен етап от своето развитие притежават хорда, нервна тръба по гръбната страна, хрилни дъги, ендостил и опашка, намираща се зад аналния отвор¹⁷. Ето защо съчетанието „гръбначни животни“ в контекста на престъплението по чл. 325б НК обединява всички живи нечовешки същества, които имат гръбначен стълб, без значение дали са свободно живеещи или не, без значение дали са породисти или не и към кой клас (подклас) на гръбначните животни спадат и могат да бъдат засегнати отрицателно от деянието. Това е важно, защото освен предимно неимуществени вреди, които се причиняват в резултат на деянието, често пъти стойността (парична, но може стойността на животното да е висока и с оглед на неговите умения и цели, за които се ползва) на предмета на престъплението може да е изключително висока. Удачен пример е куче водач, породисто ловно куче, рядка порода котка или куче, екзотични птици и други животни от такъв тип.

Прочитът на съставомерните последици, както са посочени в нормата – „противозаконно смърт, тежко или трайно увреждане“, налага да се направи разграничение между тежко и трайно увреждане. Съгласно ДР от ЗЗЖ т. 2 (изм., ДВ, бр. 92 от 2011 г.) „болка, страдание и увреждане“ е причиняването на смущения в здравето (физическо, нервномозъчно и социално) на животните. Това включва причиняването на болест, травма и физиологичен и нервномозъчен дискомфорт в момента на използването на животното или впоследствие (например след инжектиране на карциногени). Без да се уточнява кое увреждане има характер на тежко и на трайно. Все пак е оправдано мнението, че когато увреждането е тежко, то същото следва да се отнася до причинените

---

¹⁶ От гръцки „χορδή“ е низ, низ от гръбначния стълб, аксиален скелет.

¹⁷<https://www.iucnredlist.org/resources/summary-statistics>;

Вж. Пешев, Ц. Зоология на гръбначните животни. УИ „Св. Климент Охридски“.

травматични увреждания, напротив трайното увреждане ще засяга темпорално последиците му (каквото впрочем е разбирането за „трайно“ – сравнително по-дълъг период на болестно състояние, чиято продължителност трябва да бъде поне около тридесет дни“ – ППВС № 3/79 г.).

Субект на това престъпление може да е всяко наказателноотговорно лице по смисъла на чл. 31 НК. Това следва от употребата на местоимението „който“. Проявата на особена жестокост също е обстоятелство, свързано със субекта на престъплението. В трайната съдебна практика и правна доктрина не се спори, че особената жестокост се характеризира с проява на изключителна ярост, ожесточение, отмъстителност или садизъм, характеризиращи дееца като жесток човек при извършване на престъплението (в този смисъл е т. 15 от ППВС № 2/57 г.)¹⁸. С цел прецизност следва да се отбележи, че особената жестокост към животно е дефинирана в т. 74 от ДР ЗВД, където се посочва, че „особена жестокост“ към животните е: а) умъртвяването чрез удушаване, обесване, разкъсване, смачкване или пребиване на животно; б) одирането, разчленяването или изкормването преди умъртвяването; в) хвърлянето в огън, в агресивни среди, от големи височини или под движещи се превозни средства; г) умъртвяването чрез отрова или инжектиране на вещества, които предизвикват мъчителна и болезнена смърт; д) извършването на евтаназия в нарушение на този закон; е) изоставянето на домашни любимци, неспособни за самостоятелно оцеляване. Тази дефиниция е относима най-вече с оглед тълкуване на квалифицирания състав, регламентиран в чл. 325б, ал. 2, т. 2 НК, тъй като набляга върху естеството на жестокостта извън характеристиката на дееца като жестока личност. От субективна страна за извършване на престъплението е необходим умисъл, който може да бъде само пряк, като деецът следва да съзнава общественоопасния характер на деянието си, да е предвиждал неговите общественоопасни последици, а именно, че причинява смърт, трайно или тежко

---

¹⁸ За пълнота следва да се отбележи, че в теорията се застъпват противоречиви становища относно проявата на този признак – според някои автори особената жестокост може да бъде реализирана само докато пострадалият е жив (когато е в контекста на чл. 116, ал. 1, т. 6 НК), а според други – и след неговата смърт, като в този случай се посочват действията, свързани с разчленяване на труп.

увреждане на гръбначно животно, и да се отнася с положителност (да е искал настъпването на тези последици) към този резултат¹⁹.

Проява на жестокост към гръбначно животно е криминализирано и при наличието на квалифициращи обстоятелства (чл. 325б, ал. 2 НК). Основанията за по-тежка квалификация на деянието могат да бъдат разделени в *две групи*: особености, квалифициращи деянието с оглед обективната му страна: чл. 325б, ал. 2, т. 2 – по начин или със средства, опасни за живота на хора или животни, по особено мъчителен начин за животното или с особена жестокост; чл. 325, ал. 2, т. 3 – на публично място или в присъствието на малолетно или непълнолетно лице; с оглед на субективната страна: чл. 325, ал. 2, т. 1 – от лице, което осъществява дейност или професия, свързана с отглеждане на животни или полагане на грижи за тях; чл. 325 б, ал. 2, т. 4 – повторно. Тези признаци, макар и извън контекста на чл. 325б, ал. 2 НК, са били предмет на множество статии, публикации, монографични изследвания и са с утвърдено съдържание и правно значение в съдебната практика, поради което няма да бъдат коментирани в настоящото изложение.

В обобщение следва да се посочи, че от направения кратък анализ относно престъплението по чл. 325б НК може да се приеме, че насочеността му срещу обществения ред и спокойствие не означава безусловно, че обективното му проявление не засяга и не може да засегне в някои случаи правата на отделната личност или имуществени права на физически лица – например собственика на животното²⁰ (дори и юридически лица), както и че от това засягане се

¹⁹ Решение № 79 от 21.09.2020 г. на ОС – Ямбол по в. н. о. х. д. № 168/2020 г.

²⁰ По своя характер кучето, както и другите животни са движима вещ и не е предвиден специален ред за доказване собствеността му, както и няма забрана да се слушат свидетелски показания за това. Разпитаните по делото свидетели установяват осъществяването на правна сделка по смисъла на чл. 77 от ЗС – закупуването на кучето през 2010 година от ищеца /свид. А. /, както и давност /кучето е било отглеждано от ищеца и той го е считал за свое собствено от закупуването му през 2010 г. до смъртта му през 2017 г./, въз основа на което ищецът е станал собственик на движимата вещ. Неправилно е становището на районния съд, че собственост върху куче се установява съгласно Закона за ветеринарномедицинската дейност. В този нормативен акт не се съдържат текстове, сочещи ред на установяване на собственост върху кучета, както и в него не се съдържа легално определение за „бездомно“ или „безстопанствено куче“. Законодателят е определил кому принадлежи задължението за осъществяване на надзора и грижите за тези кучета, а именно: общините, организациите за защита на животните и други лица, подписали декларации по реда на чл. 49 и чл. 50 от Закона за защита на животните.

причиняват материални или морални вреди. Подобен резултат, макар и несъставомерен, не изключва възможността противоправното действие да породи фигурата на пострадалото лице (на частния обвинител и граждански ищец в съдебната фаза на процеса), както и да се приеме, че систематическото място на престъплението в НК не бива да изключва възможността за причиняване на имуществени вреди в резултат на престъплението. Интересен би бил и въпросът за това дали имуществените вреди могат да настъпят само в имуществената сфера на собственика на животното²¹.

2. Международноправни измерения на престъпленията против гръбначни животни

Според извършен микросравнителноправен анализ на чуждестранна правна уредба, засягаща коментираното престъпление, прави впечатление законодателството на щата **Индиана, САЩ**. В НК на Индиана са предвидени множество разпоредби, касаещи ефективната защита срещу посегателства по отношение гръбначно животно. С оглед целите на проучването се открояват разпоредбите § 35-46-3-0,5 (2) и § 35-46-3-12 (б), касаещи побой на гръбначни животни. Цитираните норми регламентират състави на умишлен побой на гръбначно животно и умишлено измъчване или осакатяване гръбначно животно.

Поради това за доказване правото на собственост е приложима посочената по-горе обща разпоредба на чл. 77 от ЗС (арг. чл. 139 от ППЗВМД). Издаването на паспорт, поставяне на чип са действия, свързани с идентификацията на кучето по реда на чл. 174, ал. 3 във вр. с чл. 116 и чл. 117 ЗВМД, и по своя характер представляват задължителният административно-регистрационен режим, който следва да се съблюдава, като собственикът доказва правото си и по друг начин или след осъществяване процедурата по чл. 47 от ЗЗЖ за безвъзмездното му предоставяне за отглеждане – **Решение от 26.08.2020 г. на ОС – Бургас по в. гр. д. № 1505/2020 г.**

²¹ „Само за прецизност следва да се отбележи принципното становище на настоящия състав, че не е следвало производството по делото да протича по реда на глава 28 от НПК, както е било насрочено с разпореждането на съдията-докладчик. В случая не се установява имуществените вреди от престъплението да са били възстановени, както изисква нормата на чл. 78а, ал. 1, б. „в“ от НК. Независимо че престъплението по чл. 325б от НК не е поместено в глава „Престъпления против собствеността“, а в глава 10 – „Престъпления против реда и общественото спокойствие“, то не изключва и от това престъпление да настъпят вреди, които са пряка и непосредствена последица от деянието. Престъплението по чл. 325б от НК е резултатно и за съставомерността му е необходимо настъпването на смърт, тежко или трайно увреждане на гръбначно животно вследствие на проявена жестокост от страна на дееца. Т.е. престъпният резултат е съпроводен и с настъпването на вреди от имуществен характер за собственика на вещта, ако има такъв“ – **Решение № 81 от 12.03.2018 г. на ОС – Пловдив по в. н. о. х. д. № 311/2018 г.**

В § 35-46-3-12.5 е криминализирано домашно насилие и жестокост към животни (*Domestic violence animal cruelty*). Според посочената норма лице, което съзнателно убие гръбначно животно с намерение да заплаши, принуди или торМОЗИ семейство или член на домакинството, извършва престъпление от ниво 6²². В немския Наказателен кодекс (*Strafgesetzbuch*) не се открояха престъпления, засягащи гръбначно животно по този начин. Независимо от това прави впечатление силно застъпената законодателна политика срещу противоправните деяния срещу околната среда, в контекста на които състави се откриват и разпоредби, защитаващи животните (*Neunundzwanzigster Abschnitt Straftaten gegen die Umwelt* (превод авт. „Глава двадесет и девета, секция „Престъпления срещу околната среда“)²³. В наказателния кодекс на Република Франция също се наблюдава обширна уредба на престъпленията, чийто предмет е животно. Така в чл. 521-1 от НК на Франция е въздигнато в престъпление сериозното малтретиране, включително и сексуално малтретиране върху домашно или опитомено животно или животно. Държането в плен на животно също се възприема като проявна форма на насилие. Предвиденото наказание за престъплението е две години лишаване от свобода и глоба от 30 000 евро. Като допълнително наказание съдът може да наложи постоянна или друга забрана срещу отглеждането на животно. Прави впечатление ограниченото приложение на тези разпоредби по отношение на бикоборствата. Според НК на Франция същите наказания се прилагат и при изоставянето на домашно животно или на животно, държано в плен, с изключение на животните, използвани за целите на репопулацията. Предвидена е наказателна отговорност и за провеждане на експерименти или експериментални научни изследвания върху животни без спазване на предвидените разпоредби – чл. 521-2²⁴.

Съгласно законодателството на *Босна и Херцеговина* (чл. 312 от НК) е криминализирано измъчване и убиване на животни. В посочения текст е предвидена наказателна отговорност за „лице, което се отнася с жестокост към

²² Източник: <https://aldf.org/wp-content/uploads/2019/01/Animal-Protection-Laws-of-Indiana-2018.pdf>

²³ <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>

²⁴

https://www.legislationline.org/download/id/3316/file/France_Criminal%20Code%20updated%20on%2012-10-2005.pdf

животни или ги излага на ненужно или дългосрочно страдание, или противозаконно ги убива, унищожава местообитанието им²⁵. Жестокото отношение към животни е инкриминирано и в *НК на Естония*: Раздел 264 НК „Жестоко отношение към животните“ (*Cruel treatment of animals*): Извършване на забранено действие по отношение на животни – на обществено място или по жесток начин – се наказва с имуществено наказание или лишаване от свобода до една година. Същото действие, ако е извършено от юридическо лице, се наказва с имуществено наказание.²⁶ Във *финландския НК (Section 14 – Animal welfare offence (585/2013))* е уредена наказателна отговорност за лице, което умишлено или поради груба небрежност, чрез насилие, прекомерно натоварване, неполагане на необходимите грижи или храна или по друг начин в нарушение на Закона за хуманно отношение към животните (274/1996) или разпоредба, третира жестоко животно или причинява ненужно страдание, болка или мъка на животно. Нехуманното отношение към животните се наказва с глоба или лишаване от свобода за най-много две години²⁷. *НК на Унгария* също не прави изключение в наказателната си политика по въпроса. В Раздел 244 „Жестокост към животните“ е предвидено, че всяко лице, което се а) занимава с неоправдано малтретиране на гръбначни животни, в резултат на което настъпи трайно увреждане на здравето на животното или унищожаване на животното; б) което изостави, обезвреди или изгони опитомено гръбначно животно или опасно животно, е виновен за престъпление, което се наказва с лишаване от свобода до две години. Наказанието за престъплението е лишаване от свобода до три години, ако престъплението: а) се извършва по начин, който причинява неправомерно страдание на животното, или б) води до трайно увреждане на няколко животни или до унищожаване на повече от едно животно²⁸. *Раздел 230 от НК на Латвия* също криминализира жестокото отношение към животните. Предвижда се наказателна отговорност за лице, което проявява жестоко отношение към животно, довело до смърт или осакатяване на животното, или

²⁵ https://www.legislationline.org/download/id/8498/file/CC_BDBiH_am2018_eng.pdf

²⁶ https://www.legislationline.org/download/id/8244/file/Estonia_CC_am2019_en.pdf

²⁷ https://www.legislationline.org/download/id/6375/file/Finland_CC_1889_am2015_en.pdf

²⁸ https://www.legislationline.org/download/id/5619/file/HUngary_Criminal_Code_of_2012_en.pdf

извършва изтезания на животни. Приложимото наказание е лишаването от свобода за срок до три години или общественополезен труд, или глоба. За осъществяване на същите действия, ако те са извършени на обществено място или в присъствието на непълнолетно лице, или ако те са извършени от група лица съгласно предварително решение, или ако е причинило значителна вреда, приложимото наказание е лишаването от свобода за срок до пет години или общественополезен труд, или глоба, с или без пробен надзор за срок до три години²⁹. Тук е видимо посочването на значителна вреда като резултат на деянието. Следва да се отбележи, че като цяло подходът в държавите членки на ЕС е сходен по отношение криминализацията на проявата на жестокост към животни. Като цяло не се открие липса на състав, насочен към защитата на животните.

3. Практически затруднения

Както вече беше посочено в началото на статията, релевантен въпрос, който се поставя, е свързан с възможността от престъплението по чл. 325б, ал. 1 НК да настъпят имуществени вреди, които да са пряка и непосредствена последица от деянието. Както вече се спомена по-рано, причина за това е мястото на престъплението в НК. Все пак отговорът стои и в пряка връзка приложението на института на освобождаването от наказателна отговорност с налагане на административно наказание глоба, уреден в глава осма, раздел IV от общата част на НК, досежно изискването за възстановяване на имуществените вреди по ал. 1, б. в) на същата разпоредба. Безспорно е, че наказателното правоотношение се развива между държавата и престъпния деец и въз основа на него държавата има правомощията да осъди дееца с влязла в сила присъда в името на народа, да му наложи подходящо наказание с оглед целите на наказателната репресия в корелация с неговото противоправно поведение и да изпълни така наложеното наказание. Отказът на държавата от всяко от тези правомощия се реализира именно чрез приложение на конкретни институти от

---

²⁹ <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>

общата част на наказателното материално право. Поради това законът за всеки такъв институт е предвидил кумулативно наличие на определени материалноправни предпоставки. В този ред на мисли приложението на чл. 78а НК не прави изключение. За възможното му приложение едновременно трябва да бъдат налице следните условия:

а) за престъплението се предвижда наказание лишаване от свобода до три години или друго по-леко наказание, когато е умишлено, или лишаване от свобода до пет години или друго по-леко наказание, когато е непредпазливо – в случая за престъплението по чл. 325б НК е предвидено наказание „лишаване от свобода до три години и с глоба от хиляда до пет хиляди лева“;

б) деецът не е осъждан за престъпление от общ характер и не е освобождаван от наказателна отговорност по реда на този раздел – тук следва да се съобразят особеностите с оглед на реабилитираните лица и указанията в тази насока в т. 4 от ППВС № 7/85 г.;

в) причинените от престъплението имуществени вреди са възстановени. Тук следва да се имат предвид отново указанията в ППВС № 7/85 г., т. 5, където изрично е посочено, че обезпечаването на имуществените вреди е възможно не само когато те са елемент на престъпния състав, както е посочено в ТР № 88/82 г. на ОСНК, но и когато не са такъв елемент, защото законът не прави разлика в тази посока. Това положение остава актуално и днес – в този смисъл са и мотивите към Решение № 221 от 18.12.2015 г. на ВТАС по в. н. о. х. д. № 241/2015 г. и Определение № 118 от 23.06.21 г. по в. ч. н. д. № 214/2021 г. на ОС – Перник. За пълнота следва да се отбележи, че коментираното престъпление не попада в ограничението на чл. 78а, ал. 7 НК, с която се изключва приложението на този институт, ако причиненото увреждане е тежка телесна повреда или смърт, или деецът е бил в пияно състояние, или след употреба на наркотични вещества или техни аналози, както и при множество престъпления, както и когато престъплението е извършено спрямо орган на власт при или по повод

изпълнение на службата му³⁰. Ето защо в обобщение може да се посочи, че за да се приложи нормата на чл. 78 а НК, следва да са възстановени всички установени по размер имуществени вреди или деецът да е обезпечил доказаните по основание, а не установени по размер имуществени вреди. В същия смисъл е и ППВС № 7/1985 г. на ВС. Никъде не се поставя въпросът дали имуществените вреди са съставомерни, респективно дали те са елемент от състава на престъплението.

4. Заключение и препоръки с цел усъвършенстване правната уредба

В заключение следва да се отбележат тревожните статистически данни за увеличаването на агресията и насилието на национално и световно равнище, което изостря вниманието на изследователи в редица научни области, като и правната наука не прави изключение. В по-вседневното съзнание на хората тази агресия често се свързва с разнообразни хулигански прояви, които оказват деструктивно въздействие както върху обществото, така и по отношение на отделната личност. Нарастването на агресията у нас се забелязва с невъоръжено око през последните години и в частност – агресията спрямо животните. Тези тревожни факти са основание да се обърне по-сериозно внимание в посока на усъвършенстване на правната уредба.

В този смисъл в проекта за нов НК от 2014 г. беше обърнато сериозно внимание на престъпленията срещу живота и здравето на животните. Прави впечатление самостоятелното обособяване на отделна систематична част относно престъпните посегателства с такъв непосредствен обект. В проекта в

---

³⁰ В тази връзка са интересни следните мотиви: „Неправилно районният съд е приел и че е налице абсолютна отрицателна предпоставка за приложението на чл. 78а от НК, очертана в ал. 7 – причинена смърт на животното, което изключва възможността деецът да се възползва от привилегията да бъде освободен от наказателна отговорност с налагане на административно наказание. Действително разпоредбата на чл. 78а, ал. 7 от НК изключва от своя страна освобождаването на дееца от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, когато с деянието е причинена смърт, но законодателят е имал в предвид причиняването на смърт на човек, а не на животно. Константна е практиката на всички съдилища в страната относно задължителното приложение на чл. 78а от НК при решаване въпроса за отговорността на дееца, извършил престъпление по чл. 325б, ал. 2 от НК, когато са налице материалноправните предпоставки по чл. 78а, ал. 1 от НК, независимо че е причинена смърт на гръбначно животно“ – **Решение № 20 от 4.04.2018 г. на ОС – Сливен по в. н. о. х. д. № 111/2018 г.**

глава тринадесета, озаглавена „Престъпления против обществения ред“, раздел II „Престъпления против опазването на животни“³¹, чл. 431 описва престъплението „жестокост към животно“ по следния начин:

„Чл. 431. (1) Който прояви жестокост към гръбначно животно, като противозаконно му причини смърт, тежко или трайно увреждане, когато:

1. деянието е извършено по начин или със средства, опасни за живота на хора или животни, по особено мъчителен начин за животното или с особена жестокост;

2. деянието е извършено на публично място;

3. деянието е извършено в присъствието на дете;

4. извършеното се заснема с цел разпространение на записа, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с порицание, като съдът може да наложи и глоба.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от ветеринарен лекар или ветеринарен техник, или от лице, което осъществява дейност или упражнява професия, свързана с отглеждане на животни или с полагане на грижи за тях, наказанието е лишаване от свобода до три години, глоба, лишаване от право по чл. 60, ал. 1 и порицание.“

Неминуемо прави впечатление отново липсата на изричното предвиждане на съставомерни имуществени вреди. Законодателният подход чрез изясняване на непосредствения обект на инкриминираното деяние обаче е показателен в тази посока и индикатор за разрешението на проблема. Също така с цел изчерпателност следва да се отбележи, че в проекта се наблюдават още два състава на престъпления срещу животните: чл. 430, регламентиращ бой с животни, и чл. 432 – неполагане на грижи за животно. Предвижда се също и за бой с животни животното да се отнема в полза на държавата. Ето защо е оправдано de lege ferenda промяна на систематичното място на коментираното

³¹ <https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?Id=1139>

престъпление в НК, която да е съобразена с неговия специфичен непосредствен обект.